

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

11 päivänä kesäkuuta 2015*

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa —
Oikeudenkäyntiasiakirjojen ja muiden asiakirjojen tiedoksianto — Asetus (EY) N:o 1393/2007 —
1 artiklan 1 kohta — Siviili- tai kauppaoikeudellisten asioiden käsite — Valtion vastuu julkisen vallan
toimista (acta iure imperii)

Yhdistetyissä asioissa C-226/13, C-245/13, C-247/13 ja C-578/13,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista neljästä ennakkoratkaisupyyntöstä, joista Landgericht Wiesbaden (Saksa) on esittänyt kolme 16.4.2013 ja 18.4.2013 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 29.4.2013, 2.5.2013 ja 3.5.2013, ja joista Landgericht Kiel (Saksa) on esittänyt yhden 25.10.2013 tekemillään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 15.11.2013, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Stefan Fahrenbrock (C-226/13),

Holger Priestoph (C-245/13),

Matteo Antonio Priestoph (C-245/13),

Pia Antonia Priestoph (C-245/13),

Rudolf Reznicek (C-247/13),

Hans-Jürgen Kickler (C-578/13),

Walther Wöhlk (C-578/13) ja

Zahnärztekammer Schleswig-Holstein Versorgungswerk (C-578/13)

vastaan

Helleenien tasavalta,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Tizzano (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. Rodin, E. Levits, M. Berger ja F. Biltgen,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.10.2014 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Stefan Fahrenbrock, Holger Priestoph, Matteo Antonio Priestoph, Pia Antonia Priestoph ja Rudolf Reznicek, edustajanaan Rechtsanwalt F. Braun,
- Hans-Jürgen Kickler, Walther Wöhlk ja Zahnärztekammer Schleswig-Holstein Versorgungswerk, edustajanaan Rechtsanwalt O. Hoepner,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään D. Kalogiros, S. Charitaki, A. Karageorgou, S. Lekkou, M. Skorila ja E. Panopoulou,
- Euroopan komissio, asiamiehinään B. Eggers ja A.-M. Rouchaud-Joët,

kuultuaan julkisasiamiehen 9.12.2014 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1393/2007 (EUVL L 324, s. 79) 1 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnöt on esitetty neljässä oikeusriidassa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä Stefan Fahrenbrock asiassa C-226/13, Holger Priestoph, Matteo Antonio Priestoph ja Pia Antonia Priestoph asiassa C-245/13, Rudolf Reznicek asiassa C-247/13 sekä Hans-Jürgen Kickler, Walther Wöhlk ja Zahnärztekammer Schleswig-Holstein Versorgungswerk asiassa C-578/13 sekä toisaalta Kreikan valtio ja joissa on kyse kanteista, joilla vaaditaan joko korvausta hallinto-oikeuden ja omaisuussuojan loukkauksesta tai alkuperäisten erääntyneiden joukkovelkakirjojen sopimusperusteista täytäntöönpanoa taikka vahingonkorvausta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Asetuksen N:o 1393/2007 johdanto-osan 2, 6, 7 ja 10 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
”(2) Sisämarkkinoiden moitteeton toiminta edellyttää siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa jäsenvaltioiden välillä lähetettävien oikeudenkäynti[asiakirjojen] ja muiden asiakirjojen tiedoksiannon parantamista ja nopeuttamista.
— —
(6) Yksityisoikeudellisia asioita koskevien tuomioistuinmenettelyjen tehokkuus ja nopeus edellyttävät, että oikeudenkäynti[asiakirjoja] ja muita asiakirjoja voidaan lähettää suoraan ja nopeita keinoja hyväksikäyttäen jäsenvaltioiden nimeämien paikallisten yksiköiden välillä. — —

(7) Nopean tiedoksiannon tavoite oikeuttaa käyttämään mitä tahansa asianmukaisia keinoja edellyttäen, että tiettyjä, saadun asiakirjan luottavuuteen ja tarkkuuteen liittyviä edellytyksiä noudatetaan. – –

--

(10) Asetuksen tehokkuuden varmistamiseksi mahdollisuus kieltäytyä asiakirjojen tiedoksiannosta olisi rajoitettava poikkeuksellisiin tilanteisiin.”

4 Kyseisen asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa määritellään asetuksen soveltamisala seuraavasti:

”Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, joissa oikeudenkäynti[asiakirja] tai muu asiakirja on lähetettävä tiedoksianto varten jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon. Asetusta ei sovelleta etenkin vero-, tulli- tai hallinto-oikeudellisiin asioihin eikä valtion vastuuseen teoista tai laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta iure imperii).”

5 Mainitun asetuksen 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on nimettävä keskusyksikkö, jonka tehtävänä on

- a) toimittaa tietoja lähetettävälle viranomaiselle;
- b) etsiä ratkaisuja ongelmiin, joita saattaa syntyä lähetettäessä asiakirjoja tiedoksianto varten;
- c) lähettää poikkeustapauksissa tiedoksiantopyyntö toimivaltaiselle vastaanottavalle viranomaiselle lähettävän viranomaisen pyynnöstä.

Liittovaltio tai valtio, jossa on voimassa useita eri oikeusjärjestelmiä, taikka valtio, jossa on alueellisia itsehallintoyksiköitä, voi nimetä useamman kuin yhden keskusyksikön.”

6 Saman asetuksen 4 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Oikeudenkäyntiasiakirjat on lähetettävä suoraan ja viipymättä 2 artiklan mukaisesti nimetyltä viranomaiselta toiselle.”

7 Asetuksen N:o 1393/2007 6 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos on ilmeistä, että tiedoksiantopyyntö ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan tai tiedoksianto ei voida toimittaa, koska pyyntö ei täytä muotoa koskevia vaatimuksia, pyyntö ja lähetetyt asiakirjat on palautettava lähettävälle viranomaiselle heti, kun ne on vastaanotettu, liitteessä I olevalla vakiolomakkeelle laaditun palautusilmoituksen kanssa.”

Kreikan oikeus

8 Kreikan 23.2.2012 säädetyssä laissa nro 4050/2012 nimeltä ”Säännöt niiden arvopapereiden muuttamisesta, jotka Kreikan valtio on laskenut liikkeeseen tai taannut, joukkovelkakirjojen haltijoiden suostumuksella” (FEK A’ 36/23.2.2012), vahvistetaan Kreikan valtion joukkovelkakirjojen uudelleenjärjestelyä koskevat menettelytavat. Ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenee, että tässä laissa säädetään pääsääntöisesti uudelleenjärjestelyä koskevan tarjouksen jättämisestä tiettyjen Kreikan valtion joukkovelkakirjojen haltijoille sekä sellaisen uudelleenjärjestelyä koskevan lausekkeen käyttöön ottamisesta, joka tunnetaan myös nimellä ”CAC” (”collective action clause”) ja jolla arvopapereiden liikkeeseen laskemisen alkuperäisiä ehtoja voidaan muuttaa jäljellä olevaa pääomaa vastaavalla määränemmistöllä tehdyin päätöksin, jotka velvoittavat myös vähemmistöosakkaita.

- 9 Kyseisen lain 1 §:n 4 momentin mukaan kyseisten arvopapereiden muuttaminen edellyttää päätösvaltaisuutta, joka vastaa 50:tä prosenttia kyseessä olevien joukkovelkakirjojen kokonaiskannasta, sekä sellaisen määräänemistön suostumusta, joka edustaa kahta kolmasosaa osakepääomasta.
- 10 Mainitun lain 1 §:n 9 momentissa säädetään uudelleenjärjestelyä koskevasta lausekkeesta, jonka mukaan joukkovelkakirjojen haltijoiden tekemää päätöstä hyväksyä tai hylätä Kreikan valtion esittämä uudelleenjärjestelyä koskeva tarjous sovelletaan erga omnes, se sitoo kaikkia asianomaisia joukkovelkakirjojen haltijoita sekä kumoaa kaikki muut sen kanssa mahdollisesti ristiriitaiset yleiset tai erityiset lait, hallinnolliset päätökset sekä sopimukset.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 11 Pääasioiden kantajat, joiden kaikkien kotipaikka on Saksassa, hankkivat Kreikan valtion joukkovelkakirjoja, jotka talletettiin pankkien hallinnoimille arvopaperitileille.
- 12 Kreikan valtio esitti lain nro 4050/2012 antamisen jälkeen helmikuussa 2012 pääasioiden kantajille joukkovelkakirjojen vaihtotarjouksen, jonka mukaan muun muassa Kreikan valtion joukkovelkakirjat vaihdettaisiin uusiin nimellisarvoltaan huomattavasti alennettuihin valtion joukkovelkakirjoihin. Jotta tämä vaihto olisi pätevä, oli säädetty, että yksityisten velkojien oli annettava nimenomainen suostumus.
- 13 Vaikka pääasioiden kantajat eivät antaneet tällaista suostumusta, Kreikan valtio toteutti kuitenkin vuoden 2012 maaliskuussa ehdotetun vaihdon eikä näiden kantajien vastalauseista huolimatta palauttanut heille heidän arvopaperitileilleen talletettuja arvopapereita. Asiassa C-578/13 kyseessä olevat joukkovelkakirjat olivat tällä välin erääntyneet.
- 14 Pääasioiden kantajat nostivat näissä olosuhteissa ennakkoratkaisua pyytäneissä tuomioistuimissa Kreikan valtiota vastaan kanteet, joilla vaaditaan joko korvausta hallintaoikeuden ja omaisuudensuojan loukkauksesta tai alkuperäisten erääntyneiden joukkovelkakirjojen sopimusperusteista täytäntöönpanoa taikka vahingonkorvausta.
- 15 Vastaajana olevalle Kreikan valtiolle osoitettujen haasteiden tiedoksiantomenettelyn yhteydessä nousi esiin kysymys siitä, koskevatko nämä kanteet asetuksen N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita vaiko valtion tekoja tai laiminlyöntejä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä.
- 16 Etenkin asioissa C-226/13 ja C-247/13 kyseessä olevissa oikeusriidoissa Landgericht Wiesbaden pyysi Bundesamt für Justizia (liittovaltion oikeushallintoviranomainen) antamaan kyseessä olevat kanteet tiedoksi vastaajalle asetuksessa N:o 1393/2007 säädetyn menettelyn mukaisesti. Bundesamt für Justiz ilmaisi tämän pyynnön yhteydessä epäilyksensä siitä, oliko näitä kanteita mahdollista luonnehtia kyseisessä asetuksessa tarkoitettuja siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita koskeviksi. Näin ollen se kieltäytyi antamasta mainittuja kanteita tiedoksi ja edellytti Landgericht Wiesbadenia määrittämään ensin, koskevatko kyseessä olevat oikeusriidat siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita.
- 17 Asiassa C-245/13 kyseessä olevassa oikeusriidassa Landgericht Wiesbadenin epäilyt perustuivat myös Bundesamt für Justizin samanlaisissa asioissa tekemään arviointiin.
- 18 Landgericht Kiel katsoi asiassa C-578/13 kyseessä olevassa pääasiassa, ettei asetusta N:o 1393/2007 sovelleta asiaan, joten se antoi Bundesministerium für Justizille (liittovaltion oikeusministeriö) määräyksen ilmoittaa kanteesta diplomaattiteitse. Ministeriö kuitenkin palautti tiedoksiantopyynnön panematta sitä täytäntöön viittaamalla ennakkoratkaisupyynnöihin asioissa C-226/13, C-245/13 ja C-247/13.

- 19 Molemmat ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet pyrkivät siis selvittämään, kuuluvatko kyseiset pääasiat asetuksen N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin siviili- tai kauppaoikeudellisiin asioihin. Niiden mukaan tähän kysymykseen annettava vastaus riippuu niiden käsiteltävänä olevien oikeusriitojen luonnehtimisesta. Käsiteltävissä asioissa on yhtäältä niin, että pääasioiden kantajat nostivat siviilioikeudelliset kanteet, joilla vaaditaan pääasiallisesti joko korvausta hallintaoikeuden ja omaisuudensuojan loukkauksesta tai alkuperäisten erääntyneiden joukkovelkakirjojen sopimusperusteista täytäntöönpanoa taikka vahingonkorvausta. Toisaalta Kreikan valtion joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskemista koskevia sopimusehtoja muutettiin säätämällä laki nro 4050/2012, minkä perusteella voisi ajatella, että kyseinen valtio on toiminut julkista valtaa käyttäen.
- 20 Landgericht Wiesbaden on näin ollen päättänyt lykätä asian käsittelyä asioissa C-226/13, C-245/13 ja C-247/13 ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen, joka on sanamuodoltaan sama näissä kolmessa asiassa:
- ”Onko [asetuksen N:o 1393/2007] 1 artiklaa tulkittava siten, että kannetta, jolla kantaja, joka on hankkinut vastaajan liikkeeseen laskemia velkakirjoja, joita säilytettiin kantajan [pankin] arvopaperitilillä – – ja joiden osalta kantaja ei ollut hyväksynyt vastaajan helmikuun 2012 lopussa esittämää vaihtotarjousta, vaatii vahingonkorvausta, joka vastaa suuruudeltaan sitä arvon alenemista, joka seurasi maaliskuussa 2012 kuitenkin toteutetusta ja kantajalle taloudellisesti epäedullisesta velkakirjojen vaihdosta, on pidettävä tässä asetuksessa tarkoitettuna ’siviili- tai kauppaoikeudellisena asiana?’”
- 21 Myös Landgericht Kiel on päättänyt lykätä asian käsittelyä asiassa C-578/13 ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [asetuksen N:o 1393/2007] 1 artiklaa tulkittava siten, että kannetta, jolla valtion joukkovelkakirjoja vastaajalta ostanut esittää vastaajaan kohdistetun maksuvaatimuksen suoritus- ja vahingonkorvausvaatimuksen muodossa, on pidettävä mainitun asetuksen 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuna ’siviili- tai kauppaoikeudellisena asiana’, vaikka joukkovelkakirjojen hankkija ei ole hyväksynyt vastaajan helmikuun 2012 lopussa esittämää vaihtotarjousta, jonka [laki nro 4050/2012] on tehnyt mahdolliseksi?
- 2) Onko kanteessa, joka perustuu pääosin [lain nro 4050/2012] tehottomuuteen tai pätemättömyyteen, katsottava olevan kyse [asetuksen N:o 1393/2007] 1 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä tarkoitettusta valtion vastuusta teoista tai laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä?”
- 22 Asiat C-226/13, C-245/13 ja C-247/13 yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 5.6.2013 antamalla määräyksellä kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten. Asia C-578/13 yhdistettiin näihin asioihin 10.12.2013 annetulla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

- 23 Euroopan komission mukaan asioissa C-226/13, C-245/13 ja C-247/13 esitetyt ennakkoratkaisupyynnöt on jätettävä tutkimatta. Koska näissä pyynnöissä ei nimittäin täsmennetä kyseessä olevaa väitettyä julkisen vallan toimea ja koska ne sisältävät epätarkkuuksia kyseessä olevan vaihtotarjouksen osalta, niissä ei mainita riittävästi ja asianmukaisesti pääasioiden tosiseikkoja.

- 24 Vaikka oletettaisiin, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen käsiteltäväksi voitaisiin käsiteltävissä asioissa katsoa saatetun SEUT 267 artiklassa tarkoitettu oikeusriita, on komission mukaan lisäksi niin, että kyseinen tuomioistuin esitti unionin tuomioistuimelle kysymyksen ainoastaan siitä syystä, että Bundesamt für Justiz oli asetuksen N:o 1393/2007 3 artiklassa tarkoitettuna ”keskusyksikkönä” kieltäytynyt lähettämästä pääasioiden kantajien kanteita Kreikan viranomaisille ja pyytänyt mainittua tuomioistuinta ratkaisemaan ensin lopullisesti kyseessä olevien kanteiden luonteen. Koska tällaisella keskusyksiköllä ei kuitenkaan ole toimivaltaa vastustaa toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen esittämää lähettämispyyntöä, esitetty kysymys ei ole merkityksellinen mainituissa asioissa kyseessä olevien oikeusriitojen ratkaisemiseksi.
- 25 Tämän osalta on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämällä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkittamisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio Rohm Semiconductor, C-666/13, EU:C:2014:2388, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 26 Käsiteltävissä asioissa on riittävää todeta aluksi, että ennakkoratkaisupyynnöistä käy selkeästi ilmi, että julkisen vallan toimi, johon pääasioissa on vedottu, muodostuu Kreikan valtion liikkeeseen laskemiin joukkovelkakirjoihin sovellettavien sopimusehtojen yksipuolisesta ja taannehtivasta muuttamisesta, joka tehtiin mahdolliseksi lailla nro 4050/2012.
- 27 Kreikan valtion tekemän vaihtotarjouksen sisältöä koskevan kuvauksen väitetyistä epätarkkuuksista on riittävää muistuttaa, ettei ole unionin tuomioistuimen vaan kansallisen tuomioistuimen asiana määrittää oikeudenkäyntiin johtaneet tosiseikat sekä tehdä näistä ne päätelmät, joita tämän annettavana oleva ratkaisu edellyttää (tuomio Traum, C-492/13, EU:C:2014:2267, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 28 Ei myöskään ole ilmeistä, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asioissa C-226/13, C-245/13, C-247/13 esittämien epäilyjen, jotka koskevat sen käsiteltävänä olevien oikeusriitojen luonnehtimista siviili- tai kauppaoikeudellisiksi asioiksi, hälventämisellä ei olisi merkitystä näiden oikeusriitojen ratkaisemiseksi. Asetuksen N:o 1393/2007 sovellettavuus ja mainituissa tuomioistuimissa vireillä olevien oikeudenkäyntien myöhempi kulku tämän tuomioistuimen tiedoksiantovelvollisuuden osalta riippuvat nimittäin nimenomaan näiden epäilyjen hälventämisestä.
- 29 Sen perusteella, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti tällaisia epäilyjä Bundesamt für Justizin menettelyn johdosta, jota komissio piti mainitun asetuksen vastaisena, ei voida kuitenkaan sellaisenaan kyseenalaistaa olettamaa siitä, että kyseisen tuomioistuimen esittämällä kysymyksillä on merkitystä asian kannalta.
- 30 Siltä osin kuin komissio vaikuttaa väittävän, ettei kansallisessa tuomioistuimessa, joka käyttää lainkäyttövaltaansa, ole vireillä oikeusriitaa, on lopuksi muistutettava, että SEUT 267 artiklan toisessa kohdassa tarkoitettua käsitettä ”antaa päätöksen” on tulkittava laajasti, jotta voidaan välttää se, että lukuisat menettelylliset kysymykset on jätettävä tutkimatta ja ettei unionin tuomioistuin voi antaa niitä koskevaa tulkintaa. Tämä käsite on näin ollen ymmärrettävä siten, että se kattaa kokonaisuudessaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamaan tuomioon johtavan menettelyn, jotta unionin tuomioistuin voi arvioida kaikkien niiden unionin oikeuden menettelysäännösten tulkintaa, joita kansallisen tuomioistuimen on sovellettava antaakseen tuomionsa (ks. analogisesti tuomio Weryński, C-283/09, EU:C:2011:85, 41 ja 42 kohta).

- 31 Pääasioissa kyseessä olevat pyynnöt koskevat menettelytapoja haasteen tiedoksi antamiseksi vastaajalle. Se, että nämä pyynnöt esitettiin jo ennen kontradiktorisen menettelyn aloittamista, kuuluu siten näiden kysymysten luonteeseen, joihin näillä pyynnöillä haetaan vastausta.
- 32 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykset on otettava tutkittaviksi.

Asiakysymys

- 33 Ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet tiedustelevat kysymyksillään, joita on tarkasteltava yhdessä, lähinnä, onko asetuksen N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettujen siviili- tai kauppaoikeudellisten asioiden käsitteen alaan kuuluvat pääasioissa kyseessä olevan kaltaiset kanteet, joilla vaaditaan korvausta hallintaoikeuden ja omaisuudensuojan loukkauksesta, sopimuksen täytäntöönpanoa ja vahingonkorvausta ja jotka valtion joukkovelkakirjojen haltijoina olevat yksityishenkilöt ovat nostaneet velkakirjat liikkeeseen laskenutta valtiota vastaan.
- 34 Näihin kysymyksiin vastaamiseksi on aluksi muistutettava, että unionin tuomioistuin on todennut tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehdystä yleissopimuksesta (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se oli muutettuna uusien jäsenvaltioiden liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen tehdyillä peräkkäisillä yleissopimuksilla (jäljempänä Brysselin yleissopimus), että Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan mukaan yleissopimuksen soveltamisala rajoittui ”yksityisoikeudellisiin asioihin” mutta että siinä ei määritelty tämän käsitteen sisältöä tai ulottuvuutta, ja todennut sitten, että tätä käsitettä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä, jonka tulkinnassa on käytettävä perustana Brysselin yleissopimuksen tavoitteita ja järjestelmää sekä niitä yleisiä periaatteita, jotka ilmenevät kansallisten oikeusjärjestysten muodostamasta kokonaisuudesta (tuomio Lechouritou ym., C-292/05, EU:C:2007:102, 28 ja 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 35 Unionin tuomioistuin on todennut lisäksi myös, että tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 1 artiklassa rajataan asetuksen soveltamisala ”siviili- tai kauppaoikeudellisiin asioihin” määrittelemättä kuitenkaan tämän käsitteen sisältöä tai ulottuvuutta, ja katsonut, että tätä käsitettä on pidettävä itsenäisenä käsitteenä, jonka tulkinnassa on käytettävä perustana kyseisen asetuksen tavoitteita ja järjestelmää sekä niitä yleisiä periaatteita, jotka ilmenevät kansallisten oikeusjärjestysten muodostamasta kokonaisuudesta (tuomio flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13, EU:C:2014:2319, 24 kohta).
- 36 Lopuksi unionin tuomioistuin on vielä sen perusteella, että tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa ja asetuksen (EY) N:o 1347/2000 kumoamisesta 27.11.2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 (EUVL L 338, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 2.12.2004 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 2116/2004 (EUVL L 367, s. 1), 1 artiklan 1 kohdassa säädetään periaatteesta, jonka mukaan tätä asetusta sovelletaan vain ”siviilioikeudellisissa asioissa”, mutta siinä ei määritellä tämän käsitteen sisältöä eikä ulottuvuutta, todennut, että siviilioikeudellisen asian käsitettä on tulkittava itsenäisesti (ks. tuomio C, C-435/06, EU:C:2007:714, 38 ja 46 kohta).
- 37 Pääasioissa kyseessä olevasta asetuksesta N:o 1393/2007 on todettava, että sen 1 artiklan 1 kohdassa säädetään yhtäältä samoin, että kyseistä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, ja siinä lisätään vielä, ettei sitä sovelleta etenkään valtion vastuuseen teoista tai laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä (acta iure imperii).
- 38 Kyseisessä asetuksessa ei toisaalta määritellä käsitteen ”siviili- ja kauppaoikeudellinen asia” eikä käsitteen ”acta iure imperii” sisältöä eikä ulottuvuutta.

- 39 Tässä tilanteessa on todettava, että asetuksen N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua siviili- ja kauppaoikeudellisen asian käsitettä on myös pidettävä itsenäisenä käsitteenä ja sen tulkinnassa on käytettävä perustana erityisesti kyseisen asetuksen tavoitteita ja järjestelmää.
- 40 Asetuksen N:o 1393/2007 tavoitteiden osalta sen johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta käy ilmi, että kyseisen asetuksen tarkoituksena on parantaa ja nopeuttaa oikeudenkäyntiasiakirjojen ja muiden asiakirjojen lähettämistä sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi. Tämä tavoite on myös mainittu mainitun asetuksen johdanto-osan kuudennessa ja seitsemännessä perustelukappaleessa, jotka koskevat muun muassa tuomioistuinmenettelyjen tehokkuutta ja nopeutta sekä näiden asiakirjojen nopeaa tiedoksiantoa. Saman asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädetään lisäksi, että oikeudenkäyntiasiakirjat on lähetettävä viipymättä.
- 41 Tässä yhteydessä asetuksen N:o 1393/2007 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan, että ”mahdollisuus kieltäytyä asiakirjojen tiedoksiannosta olisi rajoitettava poikkeuksellisiin tilanteisiin”. Kyseisen asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan tiedoksiantopyyntö ja lähetetyt asiakirjat on siten palautettava lähettävälle viranomaiselle, jos tämä pyyntö ei selvästikään ”kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan”.
- 42 Kuten komissio perustellusti totesi, siviili- tai kauppaoikeudellisiin asioihin kuuluvien oikeusriitojen erottaminen niistä, jotka eivät näihin kuulu, koska ne koskevat esimerkiksi valtion vastuuta teoista tai laiminlyönneistä, jotka on tehty julkista valtaa käytettäessä, voi osoittautua monimutkaiseksi tehtäväksi.
- 43 Tällaisissa tilanteissa vastaus tähän kysymykseen muiden – tämän tuomion 34–36 kohdassa mainittujen kaltaisten – asetusten tai yleissopimusten sovellettavuudesta annetaan yleensä vasta sen jälkeen, kun kaikille kyseessä olevan oikeusriidan asianosaisille on annettu mahdollisuus esittää näkemyksensä kysymyksestä, jotta asiaa käsittelevällä tuomioistuimella on käytössään kaikki tarpeelliset tiedot ratkaisunsa antamiseksi.
- 44 Tilanne on kuitenkin toisenlainen sen kysymyksen osalta, onko haasteessa kyse asetuksessa N:o 1393/2007 tarkoitetusta siviili- ja kauppaoikeudellisesta asiasta.
- 45 Tämä kysymys on nimittäin välttämättä ratkaistava jo ennen kuin muut oikeudenkäynnin asianosaiset kuin kantaja saavat mainitun asiakirjan tiedoksi, koska tämän saman asiakirjan tiedoksiannon menettelytavat riippuvat juurikin mainittuun kysymykseen annettavasta vastauksesta.
- 46 Kun otetaan huomioon asetuksen N:o 1393/2007 tavoitteet oikeudenkäyntiasiakirjojen nopeasta tiedoksiannosta, asianomaisen tuomioistuimen on näin ollen rajoituttava tarkastelemaan alustavasti käytettävissään olevia väistämättä puutteellisia tietoja voidakseen todeta, onko sen käsiteltävänä oleva asia siviili- tai kauppaoikeudellinen asia vaiko kyseisen asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävä asia sen 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti, eikä tämän tarkastelun tulos voi tietenkään ennakoita määrittää myöhempiä ratkaisuja, jotka asiaa käsittelevän tuomioistuimen on annettava muun muassa oman toimivaltansa sekä kyseessä olevan asian asiakysymyksen osalta.
- 47 Tätä säännöstä koskevalla tällaisella tulkinnalla varmistetaan asetuksen N:o 1393/2007 tehokas vaikutus, ja tämä tulkinta on myös vahvistettu asetuksen järjestelmässä.
- 48 Lukuun ottamatta tilannetta, jossa oikeudenkäyntiasiakirjan tiedoksiantoa ei voida toimittaa, koska pyyntö ei täytä asetuksen N:o 1393/2007 mukaisia muotoa koskevia vaatimuksia, vastaanottavan viranomaisen on nimittäin ainoastaan silloin, kun on ilmeistä, että kyseistä asiakirjaa koskeva tiedoksiantopyyntö ei kuulu tämän asetuksen soveltamisalaan, palautettava tämä pyyntö lähettävälle viranomaiselle asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

- 49 Sen toteamiseksi, voidaanko asetusta N:o 1393/2007 soveltaa, riittää täten se, että asiaa käsittelevä tuomioistuin toteaa, ettei ole ilmeistä, ettei sen käsiteltävänä oleva asia ole siviili- tai kauppaoikeudellinen asia.
- 50 Sen osalta, voidaanko asetusta N:o 1393/2007 soveltaa pääasioissa kyseessä olevan kaltaisiin kanteisiin, on todettava, että mainitun asetuksen 1 artiklan 1 kohdan sanamuodostakin ilmenee, että vaikka tietyt viranomaisen ja yksityisen väliset oikeusriidat saattavatkin kuulua kyseisen asetuksen soveltamisalaan, näin ei ole viranomaisen käyttäessä julkista valtaa.
- 51 Jotta mainittuun kysymykseen voidaan vastata, on täten tutkittava, onko pääasioiden kantajien ja Kreikan valtion väliselle oikeussuhteelle tunnusomaista velallisenä olevan valtion julkisen vallan käyttö siten, että se vastaa yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin yleisiin oikeussääntöihin nähden poikkeuksellisen laajan vallan käyttämistä (tuomio *Préservatrice foncière TIARD*, C-266/01, EU:C:2003:282, 30 kohta ja tuomio *Lechouritou ym.*, C-292/05 EU:C:2007:102, 34 kohta).
- 52 Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin on katsonut, että kansallinen tai kansainvälinen julkisoikeudellinen laitos, joka perii maksuja, jotka yksityisoikeudellisen henkilön on suoritettava laitoksen laitteiden ja palvelujen käytöstä, käyttää julkista valtaa erityisesti silloin, kun tämä laitteiden ja palvelujen käyttö on pakollista ja yksinomaista ja kun maksut sekä niiden laskutavat ja perimismenettelyt on vahvistettu käyttäjiin nähden yksipuolisesti (tuomio *LTU*, 29/76, EU:C:1976:137, 4 kohta ja tuomio *Lechouritou ym.*, C-292/05 EU:C:2007:102, 32 kohta).
- 53 Joukkovelkakirjojen liikkeeseen laskeminen ei kuitenkaan välttämättä edellytä yksityisten välisiin suhteisiin sovellettaviin sääntöihin nähden poikkeuksellisen laajan vallan käyttämistä. Ei nimittäin voida sulkea pois sitä, että yksityisoikeudellinen oikeushenkilö turvautuu toimintansa rahoittamiseksi markkinoihin muun muassa laskemalla liikkeeseen velkakirjoja.
- 54 Pääasioiden osalta asiakirja-aineistosta ei myöskään käy selkeästi ilmi, että Kreikan valtio vahvisti yksipuolisesti kyseessä olevien arvopapereiden rahoitusehdot ja ettei niitä vahvistettu niiden markkinaolosuhteiden perusteella, jotka sääntelevät näiden rahoitusvälineiden kauppaa ja kannattavuutta.
- 55 On totta, että laki nro 4050/2012 kuuluu julkisen talouden hallinnon ja etenkin valtionvelan uudelleenjärjestelyn piiriin, jotta vakavasta talouskriisistä voidaan selviytyä, ja sillä on tässä tarkoituksessa otettu kyseessä olevissa sopimuksissa käyttöön mahdollisuus vaihtaa arvopapereita.
- 56 Tältä osin on kuitenkin todettava, että yhtäältä se, että tämä mahdollisuus otettiin käyttöön lailla, ei sellaisenaan ole ratkaisevaa sen toteamiseksi, että valtio on käyttänyt julkista valtaansa.
- 57 Toisaalta ei ole ilmeistä, että lain nro 4050/2012 säätäminen johti suoraan ja välittömästi kyseessä olevien arvopapereiden rahoitusehtojen muutokseen ja että siitä siten aiheutui väitetty vahinko kantajille. Näiden muutosten olisi nimittäin pitänyt perustua kyseisellä lailla liikkeeseen laskemista koskeviin sopimukseen sisällytetyn vaihtolausekkeen pohjalta tehtyyn joukkovelkakirjojen haltijoiden enemmistön päätökseen, mikä lisäksi vahvistaa Kreikan valtion aikomuksen pysyttää lainojen hallinnointi siviilioikeudellisen sääntelyn piirissä.
- 58 Näiden päätelmien perusteella ei voida todeta, etteivät pääasiat selvästikään ole asetuksessa N:o 1393/2007 tarkoitettuja siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita, joten kyseistä asetusta on sovellettava näihin asioihin.
- 59 Edellä esitetyn perusteella kysymyksiin on vastattava, että asetuksen N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasioissa kyseessä olevan kaltaiset kanteet, joilla vaaditaan korvausta hallintaoikeuden ja omaisuuden suojan loukkauksesta, sopimuksen täytäntöönpanoa ja

vahingonkorvausta ja jotka valtion joukkovelkakirjojen haltijoina olevat yksityishenkilöt ovat nostaneet velkakirjat liikkeeseen laskenutta valtiota vastaan, kuuluvat mainitun asetuksen soveltamisalaan siltä osin kuin ei ole ilmeistä, etteivät ne selvästikään ole siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita.

Oikeudenkäyntikulut

- 60 Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisissa tuomioistuimissa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisten tuomioistuinten asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Oikeudenkäynti- ja muiden asiakirjojen tiedoksiannosta jäsenvaltioissa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1348/2000 kumoamisesta 13.11.2007 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1393/2007 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että pääasioissa kyseessä olevan kaltaiset kanteet, joilla vaaditaan korvausta hallintaoikeuden ja omaisuuden suojan loukkauksesta, sopimuksen täytäntöönpanoa ja vahingonkorvausta ja jotka valtion joukkovelkakirjojen haltijoina olevat yksityishenkilöt ovat nostaneet velkakirjat liikkeeseen laskenutta valtiota vastaan, kuuluvat mainitun asetuksen soveltamisalaan siltä osin kuin ei ole ilmeistä, etteivät ne selvästikään ole siviili- tai kauppaoikeudellisia asioita.

Allekirjoitukset